

מסורת הש"ס

אלמנה לכהן גדול

פרק שביעי יבמות

סו.

עין משפט
גד מצוה

בז א מיי פ"כ מהל'
אשתו הלכה כי
טו"ע א"ע פ"י פה
סעף ג'
י ב ג מיי פ"ח מהל'
תרומות ה' ד טור
י"ד טי שאל:
יח ד ה מיי ש טור שס:

הגהות הב"ח

(א) ג' ומי פליגי והאמר
ר' זכאי וז' עדות:

מוסף רש"י

שהעובר פוסל ואינו
מאכיל. כלומר שהעובר
שמתעברה יתאכלת מכהן
עולה שמת פוסל. את
העובר מלאכה בתרומה
מפני חלקו, דעובר במעי
זרה וז' הוא חלקו כיהן
זרה וז' חלקו הם יאכלו
בנחמנו, דלמי ילדו זה כהן
לקרות כהן עד שאל לאור
העולם, ואינו מאכיל את
אמו ישראלית שעיבתו
מכהן, דק"ל שאלת
בתרומה בשביל כהן
חלקו עולה כהן מי
דעובר וילד ביתו הם
יאכלו בנחמנו, אבל עובר
לא, דק"ל ר' יוסי עובר
במעי זרה וז' הוא חלקו
ב"ב קמ"א. בגדלה. עיר
בשכני וטובה גנדה, כפסוק
מדר: זה כהן שיהיה גלון
הוא מכהן (בכורות ז').
המזוכה. ממנה על ידי
אחר, לעובר, במעי אמו,
קנה (שם).

תוספות ישנים

רב יוסף אמר ילד מאכיל
אלו ילדו אתו מאכיל אבל
לא ס"ל שיהא העם משום
דעובר במעי זרה וז' הוא
חלקו מהו קא מיעביה לכו
לרצון תאמרו שהעדת מה
ענין זה לזה את ישראל
שנשאל לכהן עובר במעי
זרה [ואז] ולא אכלו אבל
ממעי כהנה לא פסיל.
[דרי] אמר לך אין טעמא
[זר] יוסי משום דילדו
מאכיל שאינו ילדו אתו
מחלל אי"מ מה שבו מנייה
רצון כהן ממעי כהנה הלא
היה אלא כדקאמר
מחלל הלא טעמא משום
דעובר במעי זרה הוא:
ואיכא קמייח המוכה
לעובר קנה. וא"ת והא
אמר שמואל הלכה כר'
אחש דמלד דלמר אין
חלק מקנה דבר שאלו לא
לעולם אי"ל שאני הכא
השתנה הוא בעולם ולא
היה אלא דלמר גבינו
(ג'): דלמר שאלו לא לעולם
לא קנה א"ל דבר שישנו
בעולם. וז"ל דעובר חסוד
דבר שיהא בעולם ומייר
הכא בבורח עובר. וא"ת
ומה ה"ל דקאמר וז' ולא
ס"ל וכו' והאמר ליה
שמואל וכו' המוכה לעובר
קנה ואת אמרת דהלכה
כחכמים דאין לעובר זיה
למלא דבר רבנן [ס"ל]
דמוכה לעובר קנה דלית
ליה זיה לעובר וכתושבין
למיטות קמייח דלמר
מלא פליגי כהא ופסר דר'
יוסי קבר חוששין למיעוט
שמה יסיה (לה) זכר קיים
ורבנן דמייר דסמון
מיעוטא דמפילות למחלה
זכרים ומחלה נקבות והי"ל
זכרים מיעוטא וי"ל דלית

פוסל ואין מאכיל. נראה לפרש שהעובר פוסל בעצדי ואין מאכיל את אמו דתריייהו אעצדים ליכא למימר פוסל בעצדי אציו ואין מאכיל בעצדי אציו דכיון דאשמועינן דפוסל היכי משכחת שאכיל וצקונטרס פירש כולה מילתא אלאו ואע"ג דאעצדים קאי ה"ק שהעובר פוסל ואין מאכיל את אמו וה"ה לעצדיו דפוסל: **למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת.** אע"ג דע"כ דרשין ההיא דרשא דילדו מאכיל דמהאי טעמא אמרינן לקמן דבת ישראל לכהן והניחה מעוברת ללא מאכיל דהתם לא שייך טעמא דעובר במעי זרה וז' הוא דלפילו זר מאכיל את אמו ואפילו ממזר כדאמרין לקמן (ד' סו: ט') מ"מ מיעביה ליה לענין עצדים דליכא למימר דוקא לענין אמו דכתב זה קרש וילד ביתו הם יאכלו דמיינה דרשין שמאכיל את אמו דרשין ילד מאכיל אבל עצדים שאוכלים מטעם קנין כספו לא קאמר קרא ילד מאכיל שאינו ילד לא: **היינו דקאמר וז' שמעתי ב'.** ורצנן שהיו אומרים לו כן הו סצרי דטעמא משום דילד מאכיל: **אובל"ן בשביב ב"ה המשפחה בול"ה.** ה"מ למימר דטעמא דרצנן משום דלא סצריה לכו דרשא דשאין ילדו אין מאכיל לגבי עצדים ולית לכו נמי דעובר במעי זרה וז' הוא אלא קבלה היתה צידו דטעמא משום דלא זכ' זהו עובר וקטנ' תימא דהא מתקמחא מעשה ידיהם עד שילד הוא לעובר ולא לצני משפחה קשה לר"י דתנן בפרק יולא דופן (נדה ד' מד.) דנן יוס אחד פוסל מן התרומה ופריך בגמרא מאי איריא בן יוס אחד אפי' עובר נמי ומשני רב שש מתנימין בכהן שיש לו נשים אחדת גרושה ואחת שאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה וכן יוס אחד מן הגרושה פוסל בעצדי אציו ולאפוקי מדרבי יוסי דלמר עובר נמי פוסל קמ"ל בן יוס אחד אין עובר לא והשתא למא ליה לאוקמי כשיש לו שתי נשים אפי' אין לו אלא אחת גרושה ודוקא בן יוס אחד אצל עובר לא דלדולקין בשביל כל המשפחה כולה לרצנן ואר"י דרצ ששת לטעמיה דלית ליה במי שמת^(ט) המוכה לעובר קנה ולא אכלי בשביל המשפחה ולהכי מוקי בשש לו בנים משאינה גרושה ואין העובר בשמעי גרושה פוסל משום דלא חיישין למיעוטא דסמון מיעוטא דמפילות למחלה דנקבות והוה לכו זכרים מיעוטא דלנקמן ולאפוקי מדר' יוסי דרבי יוסי חייש למיעוטא ואתי שפיר דבפרק מי שמת (ב"ב קמב. ושם) פריך למ"ד המוכה לעובר קנה מדתנן ביולא דופן (נדה דף מד. ושם) בן יוס אחד נוחל ומנחל אצל עובר לא ולא פריך דמאן דנן יוס אחד פוסל דליכא לאוקמא בשמי נשים כו': **ון ובבירא איה.** אע"ג דשמואל פסיק בצע"פ (כמוצות דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר דאין אדם מקנה דשנ"ל: שמואל חשיב עובר ככא לעולם:

לומר כן מקאמר שמואל לעל אליהו דרבנן אין לו אחין אוכלין בשביל כל המשפחה אי"מ טעמיה משום דאין מאכיל עובר קונה דאין לומר משום דאין חוששין למיעוט דהא לאו מיעוט איכא דנן יוסיה הולד זכר אי נקבה יהיה לילד חלק בעצדים שאלו נקבה מירש קודם לאחיו ולמשפחה: כולם זכרים יאכלו. הקונטרס לא גריס כולם זכרים דלפי' אי ליכא חלק חלק זכר וזכר יאכלו בנחמנו ולא חיישין למיעוט שמה ימלא עובר זכר. אבל בנקבות לא יאכלו צ"ל גריס נקבות דלא איכא חלק זכר אכלי ודוקא חלק למחוק גרמא הספרים. ונראה לה"ר נתנאל לייבש גרמא הספרים כולם זכרים יאכלו פ"י כולם בן עבדי מלוג בן עבדי לאן ברזל יאכלו כיון דליכא זכר אצל נקבות לא יאכלו כולם. פ"י עבדי לאן ברזל אלא עבדי מלוג בלדל לפי שמכא האשה הם באים ולא מכא הבנות:

ושחרור. ישראל ששיעבר עבדו לנ"ח ושחררו הלוה יאל לחירות והמלוה גובה מלוהו ממקום אחר: **במסופה.** שהיא חלק ז' דהא מאי דאשכחו בראשית אשכחו: **אכל למיין דמי ומישקל לא.** אלא שלו הן עולמי קמ"ל: **מתני' והניחה מעוברת.** אע"פ שיש לה בנים הימנו והיא אוכלת בתרומה לא יאכלו עבדי לאן ברזל בתרומה לפי שהן של יורשים ויש לעובר כהן חלק ואין לעובר כה להאכילן בתרומה אי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא אי משום דקסבר ילד מאכיל שאין ילדו אין מאכיל שנאמר (ויקרא כג) וילד ביתו הם יאכלו בנחמנו קרי ביה יאכילו: **שעובר פוסל.** אם כן נישאת לישראל והניחה מעוברת ואין לה בן אחר פוסלה מלשנז בנות אביה כעוניה: **ואינו מאכיל.** אם כן ישראל לכהן היא ומת והניחה מעוברת אין עובר כה להאכילה וה"ה לעצדים: **אף כה כהן לכהן.** כיון דאמרת שאין ילדו אינו מאכיל הילך העצדים אוכלין בתרומה מפני חלקו של עובר שהרי והוא אין זו כה להאכיל: **גמ' במעי כהנה.** כה כהן מעוברת מכהן. אי אמרת משום זכות ליכא ואי משום שאין ילדו איכא: וזו לא שמעתי. ניהו ואם מוכה היכל האשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן הבעל מוכחה אלא אפי' הכניסה לו קרקעות וקבלם עליו הבעל נמי שיכולה לומר בשבת בבית כהונה קרקעותיו אני נוטלת אשכחא היכל הבעל וזוהי ואם מוכה היכל האשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מה שלקח מן האשה הוא בטל מיד שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כיון שנטל הבעל עליו. (אבל נכחי מלוג שהגוף שלה אמרי ב"ה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי.) ואפי' בחיי הבעל מוציאה מיד הלקוחות ולכן נהנו בנדרונה לכתוב בכתובה הוא נתן לה קרקע פלוני והיא הניחה לה בנדרונה כדי שתוכל לטרוף מן הלקוחות בחיי הבעל אם מכר. וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה כיון שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי נמי (ל)שלקח מן האשה היא ותוצאה מהלקוחות אפילו בחיי בעלה ולפ"ק אמר רשב"י שהבעל מוציא מיד הלקוחות מכה האשה. ופי' ברין נכסי השולח וזוהי וזוהי נכסי האשה והוא נכסי אפוזיקי סתם ודין אפוזיקי מפורש. ומיחו מילתא שמיטת היא דכסי הבעל אינה מוציאה מיד הלקוחות אם מוכה הבעל עד שעת נכסיה כהונה והיינו דאמר פ' האשה שנפלה ליה. אבעי לברמי מה לא מובין. ורש"י פ"י ל"מ אם מת הוא או גרושה שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אם מכר הוא בלא דעתה אלא אפי' מתה היא הוא מוציא מיד הלקוחות דשעת מכירה לאו מכירה ודאית היא שמא ימות הוא ומצאת מכירה שלא כדון והראב"ד פ"י מכר שניהם לפרנסה כגון שפכה האור בפני חברו וקא' רשב"י שאם מכרה האשה בפני בעלה הבעל מוציא מיד הלקוחות. והו לשוננו מה שפסק האר"ה דרבנן דאמרי עובר לית לה זכיה מסתברא כוונתיהו וזכיה קא' כרבנן פ"י מי שמת ואב"י פליגי עליה וכו' וק"ל אב"י ורובא הלכה כרובא וכו' כתבנו דבר זה בפרק מי שמת. מצאתי כתוב בחדושי שחרדתי לפני אבא מארי וז"ל שמעשה היה בלוגיל לפני האב"ד ז"ל ולפני זקני הרב ר' משולם ולפני הרב ר' שמואל ב"ר משה ע"ה באחד שנתן מחנה לבנו קודם ארבעים יום ליצירתו והיה מחולקת ביניהם יש מהם שאמרו שהמחנה מחנה הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל העובר ויש מהם שאמרו שאין המחנה מחנה דכיון דאריבעים יום קודם ליצירתו מיה בעלה הוא וכמו דלא עיברה כלל דמיא ונבחר הדין ע"פ רובם שהמחנה מחנה ולאבא מארי ז"ל היה מסתברא כדברי היחיד שאין המחנה מחנה: